

СЕКЦІЯ 3. ВІТЧИЗНЯНА СИСТЕМА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У РЕАЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ: ОСМИСЛЕННЯ ДОСВІДУ

*Піштя Н.О., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: Швець І.Б., Народна артистка України, професор
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*

Театральне мистецтво є художньою інтерпретацією реального життя. Втім, воно не лише репрезентує дійсність зі сцени, а й прагне свідомо впливати на неї.

Тема місії та завдань українського театру після 24 лютого 2022 року у реальності війни висвітлена відомими представниками сучасного українського театрального мистецтва. Ольга Пужаковська, Володимир Беглов розглядають театральне мистецтво як дієвий інструмент для налагодження комунікації між різними регіонами країни, для встановлення діалогу між прихильниками різних векторів розвитку країни, примирення між різними національностями, релігійними конфесіями тощо [2]. Артем Вусик акцентує на тому, що під час війни почала з'являтися сучасна українська драматургія, що пропонує нові теми і нових героїв, ускладнює та розширює жанрову палітру п'єс [3]. Сучасні науковці Л. Василевська-Скупа, І. Швець, Л. Остапчук зазначають, що в умовах сьогодення перед сучасною вітчизняною освітою і культурою «постає особливо актуальне завдання – виховання національно свідомих особистостей, майбутніх громадян-патріотів, готових до захисту незалежності й територіальної цілісності Української держави, здатних сумлінно служити своєму народу та творчо працювати на відновлення рідної Вітчизни» [1, С. 99].

Реакція українських театрів на початку повномасштабного російського вторгнення відповідно відображає реакцію українського соціуму в цілому. Практично усі українські театри, загальна кількість яких за приблизними

підрахунками сягає 150, на певний час припинили традиційну мистецьку діяльність і перетворились у волонтерські осередки. Багато театральних працівників вступили до лав територіальної оборони і ЗСУ.

Українське театральне мистецтво зазнало змін, що стосуються ціннісних засад та ідеологічних поглядів і відродилося у новому актуальному вимірі – в умовах військового стану.

Вінницький театр ім. М. Садовського з перших днів війни зайнявся різнопрофільною роботою та допомогою. Працівники театру допомагали біженцям з окупованих територій з поселенням у місті, збирали кошти, ліки, одяг, для армії та переселенців, шили білизну для шпиталів, виготовляли маскувальні сітки. Актори зосередились на моральній підтримці воїнів та всіх українців. Вони започаткували відеопроєкт у соцмережах «Все буде Україна», в якому читали сучасну українську поезію, народжену російсько-українською війною, дитячі казки, співали українські пісні. Повернулися на сцену разом з прем'єрою вистави "За дверима" німецького автора Вольфганга Борхерта, який воював у Другій світовій війні і згодом описав свою історію повернення з полону. Цю історію, співзвучну нашому сьогоденню, поставив харківський режисер Олександр Ковшун разом з вінницькими акторами. Йдеться про архетип Героя після закінчення війни, який формується саме під час війни і якого спільнота мусить підтримувати ще сильніше тоді, коли війна скінчиться.

Львівські театри одними із перших стали волонтерськими осередками. Львівський академічний драматичний театр імені Лесі Українки взяв на себе організацію, збір та перевезення гуманітарної допомоги, Львівський академічний театр ім. Леся Курбаса на деякий час став притулком для внутрішньо переміщених осіб.

Головною прем'єрою 2022-го року у театрі ім. Лесі Українки стала «IMPERIUM DELENDUM EST» - театралізована постановка, яка містить елементи концерту, перформансу, гепенінгу, імерсивності, медіа-арту та інші. Ця креативна вистава гостро ставить питання про дієвість театру і про те, чи потрібен театр у воєнний час. Це дійство вступає зі сцени у діалог із глядачем,

адже переживання, досвід та думки щодо війни є спільними. Вистава була представлена на театральних фестивалях у Франції (Avignon Off-festival), у Німеччині (URBANG! Festival 2022), у Польщі (THE BEGINNING OF A NEW WORLD).

В театрі ім. Лесі Українки сьогодні створений творчий простір, де всі охочі мають можливість вивчати театральні практики, зокрема терапевтичні. Там же проводяться лекції на тему терапевтичного впливу мистецтва, до прикладу: «Арт-терапія: мистецтво відновлення», лектор – Найджел Осборн. Особливої актуальності набули методи форум-театру (театру пригноблених), де ключовими темами для опрацювання є досвід війни та життя під час військових дій. [4]

Від повномасштабного російського вторгнення постраждали театри Луганщини, Донеччини, Запоріжжя, Харкова. Зокрема, два незалежних Харківських театри – «Прекрасні квіти» та «Нафта» вимушено зупинили роботу і переїхали до Львову. Вони об'єднались у новий театр «Варта» під орудою молодого режисера Артема Вусика.

Театр «Варта» – це надзвичайно важливий феномен в історії українського театального мистецтва, адже він зумовлений війною і про війну. Театральна трупа неймовірно швидко реагує на воєнні події і створює свої театральні продукти відповідно до них.

Так, репертуар театру складають вистави «Перший день війни», «Херсон незламний», «Лютий» (режисер – Ніна Хижна), «Вона Війна» (у співпраці із харківським театром «Публіцист»), аудіо-перформативний концерт «Як я познайомився з війною і майже вбив путіна». Кожна із постановок розкриває окремий аспект війни: від перших днів повномасштабного вторгнення до сьогодні.

Одеське театральне середовище теж однозначно відреагувало на початок повномасштабної війни. В березні 2022 року Одеський національний театр опери та балету виступив із мистецькою акцією «Вільне Небо/Free Sky», яка мала на меті підтримати всеукраїнський рух щодо закриття неба над Україною

від ворожих сил. У межах акції симфонічний оркестр та хор Одеської Опери виконав «Державний гімн України», хор з опери Дж. Верді «Набукко», духовний Гімн України «Молитва за Україну», композиція Д. Крижанівського «Реве та стогне Дніпр широкий».

Серед театральних прем'єр, що відбулися у Києві в період російської військової агресії, варто відзначити виставу «Калігула» за п'єсою А. Камю у постановці Національного театру ім. І. Франка, режисер – Іван Уривський. Перед глядачем постають очевидні паралелі, що проходять між феноменом давньоримського тирана Калігули та діями сучасного правителя-тирана.

Національний академічний театр ім. Лесі Українки в Києві здійснив постановку «Україна в огні» за кіноповістю Олександра Довженка. Події відбуваються під час Другої світової війни, однак їх досвід є актуальним для наших днів. Також у 2022 році на сцені театру імені Лесі Українки відбулась прем'єра документальної вистави «Обличчя кольору війна», режисер-постановник – Олексій Гнатюк. В основу постановки покладені реальні історії акторів мариупольського театру «Conception», які перебували в окупованому місті та змогли вижити у справжньому пеклі.

Серед важливих процесів трансформації українського театрального мистецтва після 24 лютого 2022 року, слід наголосити на дерусифікації українських театрів. Театри Східного і центрального регіонів позбулися прикметника «російський». На театральних сценах Харкова, Миколаєва, Одеси, Києва, та інших міст відбувається заміщення російськомовного репертуару, яке продиктоване свідомим переглядом питань власної національної, етнічної та особистісної ідентичності.

Отже, відповіддю українського театрального мистецтва на воєнні події стала його активна громадянська, національна і мистецька позиція. Відбулась дерусифікація, яка вплинула на мову виконання та ідейне наповнення вистав. Сучасна українська драматургія акцентує тему війни та національної ідентичності українців. Народжуються нові проекти, які допомагають глядачеві краще зрозуміти причини, сутність та абсурдність війни та навчитись

відстоювати своє право на мову, історію і власний геополітичний вибір. Важливим є терапевтичний вплив театрального мистецтва на соціум в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа, Л. П., Швець, І. Б., & Остапчук, Л. О. (2022). Шляхи формування національної самосвідомості підростаючого покоління засобами українського музичного мистецтва. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (204), 99-103. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-99-103>
2. Васильєв С., Чужина І. Український театр: шлях до себе. – Київ, КЖД «Софія». 2018. 146 с.
3. «Театр крізь війну: терапія, документ, розвага?»
<https://www.youtube.com/watch?v=cDuaiaieslg>
4. Галина Терещук. Надпотужна терапія, яка потрапляє в душу: як театр під час війни рятує психіку людей <https://www.radiosvoboda.org/a/teatr-viyna-tyl-okupatsiya/32124479.html>

ТРАДИЦІЙНА МУЗИЧНА ОСВІТА В ЯПОНІ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

*Явтуховська В.В., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник Кравцова Н.Є., кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*

Японія завжди була відома своєю вишуканою культурою та багатою художньою спадщиною. Важливою складовою цієї спадщини є музика, яка відіграє ключову роль у навчанні та вихованні японських школярів. Дана стаття присвячена вивченню системи музичної освіти Японії, її історії, сучасного стану та впливу на розвиток підростаючого покоління.

Музична освіта в Японії має довгу історію, що налічує сотні років. У середні віки музика використовувалася в релігійних церемоніях і святах, а в період Едо (1603-1868) японська класична музика, така як *гагаку* та *но*, стала важливою частиною двору та суспільства вищого класу.

У міру розвитку сучасної Японії в епоху Мейдзі (1868-1912), а пізніше під впливом Заходу, японська музична освіта почала стрімко вдосконалюватися. У 1947 році були прийняті «Законодавчі рамки освіти» (*Kyoiku Kihon Ho*), що забезпечувало стандартизацію освіти, зокрема, музики. Система освіти стала обов'язковою для всіх школярів, а музичні предмети